

BARBARA KRAWCZYK
(Uniwersytet Jagielloński, Kraków)

REKOPISY JÓZEFA MUCZKOWSKIEGO W ZBIORZE AUTOGRAFÓW Z XIX WIEKU NALEŻĄCYCH NIEGDYŚ DO CYPRIANA WALEWSKIEGO

Rok 1875 był rokiem wyjątkowym dla Biblioteki Akademii Umiejętności w Krakowie. Wtedy to wpłynęły do niej dary przekazane po znakomitym bibliofilu i kolekcjonerze Cyprianie Walewskim, żyjącym w latach 1820–1873. Księgozbiór ten obejmował 10 847 dzieł, 700 rycin, 235 map, 158 rękopisów, 100 medali oraz 60 dyplomów wraz z inwentarzem. Do dziś Biblioteka Akademii Umiejętności w Krakowie przechowuje owe zbiory¹.

Cyprian Walewski był wybitnym bibliofilem. Jego zamiłowania do literatury były szeroko znane. Dużym zainteresowaniem darzył wszelakie licytacje książkowe, ale i otrzymywał wiele darów od swoich przyjaciół i znajomych. Wśród tych ostatnich znajdowali się między innymi Jerzy Lubomirski, Antoni Szabrański, Władysław Wójcicki².

Walewski pochodził ze wsi Miłonice w powiecie gostyńskim, której właścicielami byli jego rodzice Michał i Konstancja z Bagniewskich. Mając 18 lat, rozpoczął studia na Uniwersytecie Dorpackim, niestety, prawdopodobnie ze względów zdrowotnych nie ukończył ich. Po powrocie do kraju (około roku 1841) pracował początkowo jako sekretarz Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych w Królestwie Polskim. W swoich młodzieńczych latach odbył wiele podróży po Europie. Zwiedził wiele miast, między innymi Paryż i Monachium, gdzie dawał upust swoim rodzącym się wówczas fascynacjom bibliofilskim. Nawiązywał nowe znajomości z antykwariuszami, z innymi ludźmi związanymi z książką, zwiedzał zagraniczne biblioteki, a także sporządzał notatki na temat dzieł, które go zainteresowały³. Po trwających ponad rok podróżach po-

---

¹ K. Pięńkowska, *Walewski Cyprian*, [w:] *Słownik pracowników książki polskiej*, Warszawa–Łódź 1972, s. 936.

² R. Żurkowska, *Stare druki z księgozbioru Cypriana Walewskiego w Bibliotece PAN w Krakowie*, „Rocznik Biblioteki PAN w Krakowie”, 44, 1999, s. 46.

³ Tamże, s. 45–46.

wrócił do kraju, do Warszawy. Był to niesłychanie dobry okres dla rozwoju życia naukowego w Polsce. Głównym ośrodkiem naukowo-kulturalnym w kraju stała się właśnie Warszawa. Rozwijała się publicystyka, powstawały liczne wydawnictwa źródłowe, publikacje i projekty naukowe. Ożywił się również rynek prasowy. Zaczęły ukazywać się pisma codzienne i tygodniki, ale i periodyki o charakterze kulturalno-naukowym. Wśród tego typu magazynów znalazła się „Biblioteka Warszawska”. Było to pismo *stricte* naukowe. Zaczęło ukazywać się w 1841 roku pod redakcją Antoniego Szabrańskiego⁴, publikowano w nim artykuły z zakresu różnych dziedzin naukowych, sztuki oraz przemysłu. Ze względu na ówczesnie małą liczbę czasopism fachowych „Biblioteka Warszawska” szybko stała się pismem oferującym najrozmaitsze wiadomości dla ludzi o wszechstronnych zainteresowaniach. Profil periodyku bardzo dobrze współgrał z przekonaniem młodego Cypriana Walewskiego, toteż często bywał w redakcji. W późniejszych latach, publikując na jego łamach, wszedł nawet do grona redaktorów⁵.

W 1848 roku redaktorem naczelnym „Biblioteki Warszawskiej” został Kazimierz Władysław Wójcicki. Żył on w latach 1807–1879. Był utalentowanym pisarzem, publicystą, etnografem, szczerym przyjacielem, a zarazem głównym biografem Cypriana Walewskiego. Dzięki Wójcickiemu „Biblioteka Warszawska” przeżywała rozkwit. Jego ogromne zaangażowanie w życie pisma spowodowało znaczne powiększenie grona współpracowników oraz członków redakcji⁶.

Bardzo dobre, przyjacielskie kontakty Cypriana Walewskiego z Kazimierzem Władysławem Wójcickim zaowocowały licznymi pracami, a także cennymi nabytkami wśród prywatnych zbiorów Walewskiego. Jednak na największą uwagę zasługuje korespondencja prywatna oraz służbowa, w tym część archiwum redakcyjnego „Biblioteki Warszawskiej” oraz rękopisy artykułów otrzymane w darowiźnie od Wójcickiego. Prezentowana niżej korespondencja stanowi największy człon XIX-wiecznego zbioru autografów Cypriana Walewskiego. Wśród korespondentów odnaleźć można prawie wszystkie współpracujące z „Biblioteką Warszawską” osoby, to jest artystów, literatów, naukowców, bibliofilów i tak dalej, ale i te w żaden sposób niezwiązane z nauką. Bardzo interesujący zespół w zbiorze stanowią liczne fotografie, militaria (na przykład manifesty, rozkazy i nominacje), mowy pogrzebowe, kwity, prospekty, a także szczególnie ważne biografie, autobiografie oraz klepsydry⁷.

Zbiór autografów Cypriana Walewskiego z XIX wieku jest podzielony na 3 części: A–D, E–O oraz P–Ż. W drugiej części (E–O) zbiorów autografów Cypriana Walewskie-

---

⁴ Antoni Józef Szabrański (1802–1882) – literat, publicysta i prawnik. Redaktor pierwszego w Polsce pisma poświęconego tylko literaturze „Panorama Literatury Krajowej i Zagranicznej” oraz jeden z założycieli i pierwszy redaktor „Biblioteki Warszawskiej”. Zob. *Szabrański Antoni Józef*, [online] <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Szabranski-Antoni-Jozef;3982277.html> [dostęp: 07.05.2016].

⁵ B. Pałoc-Schnaydrowa, *Cyprian Walewski: bibliograf i kolekcjoner (1820–1873)*, „Rocznik Biblioteki PAN w Krakowie” 4, 1958, s. 369–371.

⁶ Tamże, s. 371.

⁷ Tamże, s. 386–389.

go z XIX wieku [w tomie 6 (Ł–O), w punkcie III – Korespondencja członków komitetów redakcyjnych „Biblioteki Warszawskiej”, „Kłosów” i *Encyklopedii powszechnej*, w podpunkcie 4 – Korespondencja Kazimierza Władysława Wójcickiego z lat 1837–1872] znajdują się listy od Józefa Muczkowskiego oraz jego syna Stefana Muczkowskiego do adresatów, których dotąd nie dało się ustalić⁸.

Józef Muczkowski (1795–1858) jako historyk, kolekcjoner oraz dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej (1836–1858) był i jest ważną postacią w dziejach bibliologii na Uniwersytecie Jagiellońskim. Pierwotnie nazywał się Muciek. Pochodził ze wsi Maszki w powiecie lubelskim. Wywodził się z rodziny chłopskiej. Był synem Marcina Mućka i Katarzyny z Drelanków⁹. Po ukończeniu szkoły normalnej i departamentowej w Lublinie w latach 1803–1812, rozpoczął studia na Wydziale Filozoficznym Szkoły Głównej Krakowskiej, czyli obecnego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie¹⁰. Szybko je jednak przerwał, aby zaciągnąć się do armii Księstwa Warszawskiego. W latach 1813–1815 walczył w Niemczech i we Francji jako podporucznik pułku ułanów gwardii Napoleona. W 1815 roku porzucił służbę wojskową i powrócił do Krakowa, by kontynuować rozpoczęte przed trzema laty studia. Po ich ukończeniu w 1817 roku otrzymał posadę adiunkta w Bibliotece Jagiellońskiej, a nadto lektora języka łacińskiego na Uniwersytecie Jagiellońskim. Po dwóch latach – w 1819 roku – przeniósł się do Poznania, gdzie przez 8 lat pracował jako nauczyciel języka polskiego, łaciny oraz greki w Gimnazjum świętej Marii Magdaleny. Z tego okresu pochodzą jego pierwsze prace drukowane. Do Krakowa powrócił w roku 1829. Początkowo pracował jako prywatny wychowawca, w 1831 roku został zastępcą profesora historii, łaciny, greki oraz języka polskiego w liceum świętej Anny¹¹. Podczas pobytu w Krakowie kontynuował rozpoczętą w Poznaniu działalność pisarską i edytorską. W 1834 roku został kustoszem Biblioteki Jagiellońskiej, a 2 lata później – po śmierci swojego profesora Jerzego Samuela Bandtkiego¹² – dyrektorem Biblioteki Jagiellońskiej i profesorem na katedrze bibliografii Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Jako dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej wprowadził do niej wiele bardzo istotnych zmian. Przede wszystkim całkowicie przebudował gmach Collegium Maius, będący siedzibą Biblioteki Jagiellońskiej, który był w stanie całkowitej ruiny, gdy następowała zmia-

⁸ J. S t a s z e l, *Zbiór autografów Cypriana Walewskiego z XIX wieku, część 2: E–O*, „Rocznik Biblioteki PAN w Krakowie” 23, 1977, s. 107–112.

⁹ J. K r a s, B. Ł o p u s z a ń s k i, *Muczkowski (pierwotnie Muciek) Józef*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 22, Kraków 1977, s. 246.

¹⁰ Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego, sygn. S I 505, k. 61r – wpis do albumu studentów Szkoły Głównej Krakowskiej 22 X w roku akademickim 1812/1813.

¹¹ J. K r a s, B. Ł o p u s z a ń s k i, dz. cyt., s. 246.

¹² Jerzy Samuel Bandtkie (1768–1835) – historyk, bibliotekarz oraz językoznawca. Od 1811 roku kierownik Biblioteki Jagiellońskiej i wykładowca bibliografii na Uniwersytecie Jagiellońskim. Ważnym wydarzeniem w czasie jego dyrekcji w Bibliotece Jagiellońskiej było uruchomienie czytelnicy publicznej – w 1812 roku – dostępnej dla osób spoza uczelni.

na dyrektora¹³. Uporządkował zbiory biblioteczne, między innymi zmienił układ rękopisów przechowywanych w bibliotece, dzieląc ich zasób na 4 działy, spisał wszystkie kalendarze, broszury, dysertacje, mapy oraz ryciny, szczególną opieką otoczył inkunabuły, formując z nich wydzielony zasób, stworzył katalog naukowy zbiorów numizmatycznych, a także utworzył alfabetyczny katalog główny, scalając dotychczasowy zestaw kart katalogowych. W latach jego dyrekcji w Bibliotece Jagiellońskiej utworzono intrologatonię biblioteczną¹⁴.

Ścisłe związany przez swoją pracę z Uniwersytetem Jagiellońskim w Krakowie, gdzie wykładał bibliologię, prowadził badania nad jego historią. Dorobek naukowy oraz działalność wydawnicza Józefa Muczkowskiego były ogromne. Stworzył liczne prace bibliograficzne i historyczne. Na uwagę zasługują również jego podręczniki szkolne tworzone w okresie pobytu w Poznaniu.

Pracując w Bibliotece Jagiellońskiej, był także od 1835 roku członkiem Towarzystwa Naukowego Krakowskiego. Uczestniczył w życiu politycznym Galicji. W okresie powstania krakowskiego (1846) był członkiem straży bezpieczeństwa, natomiast w czasie Wiosny Ludów członkiem, a w późniejszych latach naczelnikiem oddziału akademickiego w szeregach Gwardii Narodowej (1848)¹⁵.

Józef Muczkowski z żoną Eleonorą miał sześcioro dzieci. Troje z nich zmarło w dzieciństwie na cholera, pozostałych troje to synowie Tadeusz i Stefan oraz córka – Aniela¹⁶.

Wśród rękopisów Józefa Muczkowskiego ze zbioru autografów Cypriana Walewskiego z XIX wieku znajdują się: jego listy, autobiografia wraz z adnotacją o bracie Antonim Muczowskim, list syna Józefa – Stefana Muczkowskiego oraz drukowany nekrolog informujący o śmierci Józefa. Mieszczą się one na kartach od 779 do 789. Publikowane poniżej materiały stanowią niezwykle cenną wskazówkę w badaniach nad biografią Józefa Muczkowskiego¹⁷.

Wszystkie skróty zawarte w publikowanych materiałach zostały rozwinięte oraz zapisane w nawiasach prostokątnych, zgodnie z instrukcją wydawniczą dla źródeł historycznych XIX i początku XX wieku¹⁸, natomiast podkreślenia oraz wytłuszczenia znajdujące się w materiałach pochodzą z oryginału. Dotychczas nie udało się ustalić przyczyn podkreślenia wybranych wyrażen. Zachowana została grafia i interpunkcja stosowana w oryginale.

* * *

¹³ K. T a t a r o w i c z, *Muczkowski Józef*, [w:] *Słownik pracowników książki polskiej*, Warszawa–Łódź 1972, s. 611.

¹⁴ J. K r a s, B. Ł o p u s z a ń s k i, dz. cyt., s. 247–248.

¹⁵ Tamże, s. 248–249.

¹⁶ Tamże, s. 249.

¹⁷ Biblioteka Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, rkps sygn. 717, k. 779–789.

¹⁸ I. I h n a t o w i c z, *Projekt instrukcji wydawniczej dla źródeł historycznych XIX i początku XX wieku*, „Studia Źródłoznawcze” 7, 1962, s. 99–123.

[k. 779r]

Wielmożny Mości Dobrodzieju!

Żem się spóźnił z odpowiedzią na ostatnie Pańskie wezwanie stało się z przyczyny nieporozumienia, sądziłem bowiem że p[an] Nowakowski¹⁹ wyjeżdżając, będzie chciał zabrać żądane szczegóły. Tymczasem W[ielmożny] Fajans²⁰ pisał do mnie, żebym jak najwcześniej żądaniu Pańskiemu zadość uczynił. List jego odebrałem prawie na wsiadaniu na pociąg śląski, dokąd mnie interesa na parę dni wyrwały. Po powrocie skreśliłem notatkę, o której przerobienie i okrzeseanie, tudzież o obszerniejszy o Antonim²¹ dopisek najuniżeniej Pana Dobr[odzieja] upraszam a polecając się jego życzliwej pamięci zostaję z wysokim poważaniem

WNWM [!] Pana Dobrodzieja

Unięzony

Muczkowski

Kraków 10 lipca 1857

Przewrócić

[k. 779v]

Czylibyś Pan Dobr[odziej] nie raczył być pośrednikiem w poparciu dobra Biblioteki naszej. Obecne okoliczności nie pozwalają nam zakupywać wiele dzieł polskich, bo już teraz więcej jest przy uniwersytecie nie umiejących po polsku Niemców niż Polaków. Zatem nie można wiele wydawać pieniędzy na zakupywanie dzieł polskich. Czyliby uczeni pisarzy warszawscy ze względu na tak smutny stan literatury ojczystej w mieście naszym nie raczyli zasilać biblioteki swymi płodami. Chciej Pan Dobr[odziej] z właściwą sobie gorliwością i życzliwością pomyśleć o tem, ale razem nie spuszczać z uwagi względu ostrożności i roztropności. Gdyby się to bowiem miało dziać z hałasem po piśmie, toby nas mocno skompromitowało w oczach Rządu naszego. Tu trzeba się trzymać zdania ewangelii, żeby lewa nie wiedziała, co prawa czyni. Że dary by-

---

¹⁹ Franciszek Kandyd Nowakowski (1813–1881) – historyk, bibliotekarz oraz bibliofil. Od 1886 roku bibliotekarz, a zarazem pierwszy kustosz biblioteki Branickich. Członek Towarzystwa Naukowego Krakowskiego. Przyniósł się do wydania pierwszego tomu *Bibliografii polskiej* Karola Estreichera. Zob. L. G o c e l, *Nowakowski Franciszek Kandyd*, [w:] *Słownik pracowników książki polskiej*, Warszawa–Łódź 1972, s. 633; K. L e w i c k i, *Nowakowski Franciszek Kandyd (1813–1881)*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 23, Kraków 1978, s. 278–279.

²⁰ Maksymilian Fajans (1827–1890) – litograf, fotograf oraz rysownik, a także właściciel ówczesnie największego zakładu artystyczno-litograficznego w Warszawie. Jako pierwszy w Polsce odbijał barwne litografie. Z jego zakładu wyszło łącznie około 1000 litografii. Zob. E. S z c z a w i Ń s k a, *Fajans Maksymilian*, [w:] *Słownik pracowników książki polskiej*, Warszawa–Łódź 1972, s. 212; M. M r o z i Ń s k a, *Fajans Maksymilian (1827–1890)*, *Polski słownik biograficzny*, t. 6, Kraków 1946, s. 344–345.

²¹ Antoni Muczkowski (1807–1852) – filolog, wydawca źródeł, archiwista i młodszy brat Józefa Muczkowskiego. W 1850 roku objął stanowisko profesora literatury starożytnej w Akademii Duchownej Rzymsko-Katolickiej w Warszawie. Zob. J. M a t e r n i c k i, *Muczkowski (pierwotnie Muciek) Antoni (1807–1852)*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 22, Kraków 1977, s. 245–246.

łoby najstaranniej w księgę dobroczyńców wpisane, za to ręcę, ale nie dobrze byłoby, gdyby o nich i o tej myśli w gazetach trąbiono. Chciej więc Pan Dobr[odziej] całe to przełożenie moje przy sobie zachować, a gdybyś znalazł gotowych do czynienia darów i życzliwych, to znieś się z P[anem] Friedleinem²², który jako ziomek tutejszy, chętnie podejmie się przesyłki darów do rodzinnego miasta. – Proszę i tego nie spuszczać z uwagi, że teraz co innego jest Biblijoteka Publiczna, a co innego Bibl[ioteka] Towarzystwa.

[Autobiografia Józefa Muczkowskiego]

[k. 780r]

Urodził się dnia 17 marca 1795 r[oku] w Maszkach w województwie lubelskim. Otrzymał w domu pierwsze nauk początki. Od r[oku] 1803 do 1812. przechodził szkoły normalne, gimnazjalne i departamentowe w Lublinie. Utraciwszy najprzód matkę a następnie na początku 1810 r[oku] i ojca, bez żadnej opieki i pomocy sam sobie zostawiony, mimo ciężkiej niedoli zdołał ukończyć szkolne i uniwersyteckie nauki, a trudniąc się przytem wychowaniem swego młodszego brata Antoniego, podał mu sposobność nabycia wyższego kształcenia, kiedy swym ciężko zapracowanym groszem ułatwił mu sposobność uczęszczania na uniwersytety w Wrocławiu i Berlinie⁺.

Po ukończeniu szkół w 1812 r[oku], w którym śmiercią towarzysza jego szkolnego zawodu starszego brata Franciszka, w sierpniu zmarłego, ciężko został dotknięty, udał się w tym czasie do Krakowa. Tu, zapisany w poczet uczniów wydziału filozoficznego²³, przez półczwarta miesiąca uczęszczał na publiczne lekcje, od których oderwany oręża szczękiem, w połowie stycznia 1813 wstąpił w szeregi wojskowe i jako ochotnik pułku ułanów polskich gwardyi cesarza Napoleona W[ielkiego]²⁴ odbył kampaniją w Niemczech i we Francyi. Po powrocie do kraju wojska polskiego, w marcu 1815 r[oku] wstąpił z wojska i powrócił do ulubionego naukowego zawodu. Ukończywszy wydział filozoficzny w Krakowie, w r[oku] 1817 przez ówczesną Komisiją organizacyjną przez

---

²² Rudolf Fryderyk Friedlein (1811–1873) – nakładca, księgarz. Pochodził z Krakowa. W 1839 roku przeniósł się do Warszawy, gdzie wstąpił jako współnik do księgarni Franciszka Spiesse i Sp., którą przejął po śmierci współnika. Wydawał głównie nuty. Zob. F. P i e c z ą t k o w s k i, *Friedlein Rudolf Fryderyk*, [w:] *Słownik pracowników książki polskiej*, Warszawa–Łódź 1972, s. 235; A. B a r, *Friedlein Rudolf Fryderyk (1811–1873)*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 7, Kraków 1958, s. 142.

⁺ Antoni Muczkowski urodził się w styczniu 1807 r[oku] w Zawieprzycach [wieś położona nad rzeką Wieprz z prawego brzegu w powiecie lubartowskim, w gminie Spiczyn, w parafii Kijany w odległości około 17 wiorst w linii powietrznej na północny-wschód od Lublina]. Zob. *Zawieprzyce*, [w:] *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, t. 14, Warszawa 1895, s. 493]. Początkowe nauki szkolne rozpoczął w Krakowie. Po ukończeniu szkół gimnazjalnych w Poznaniu uczęszczał przez rok na uniwersytet wrocławski, a następnie przez lata dwa poświęcał się filologii w Berlinie i t[ak] d[alej]. Umarł w Warszawie d[nia] 6 kwietnia 1852 r[oku] – upraszam najuniższej o obszerniejszy względem mego brata przypisek. Przypis wykonany przez Józefa Muczkowskiego.

²³ Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego, sygn. S I 505, k. 61r – 22 X 1812.

²⁴ Napoleon Bonaparte (1769–1821) – cesarz Francji w latach 1804–1815.

trzy najjaśniejsze opiekuńcze dwory do uorganizowania R[zecz]p[ospoli]tei Krak[owskiej] wysadzoną mianowany został adiunktem przy bibliotece uniwersytetu Jagiellońskiego. W r[oku] 1819 powołany na nauczyciela do gimnazjum poznańskiego przez lat ośm uczył tam języka polskiego, łacińskiego i greckiego. W r[oku] 1827 w grudniu na własne żądania został uwolniony od dotychczasowych obowiązków. W czasie tego zawodu, bo w r[oku] 1823 odbył z Tytusem Hr[abią] Działyńskim²⁵ naukową podróż po Danii i Szwecji. Po ponownym

[k. 780v]

powrocie do Krakowa w r[oku] 1829, gdzie się trudnił prywatną edukacją, od stycznia 1831 r[oku] jako zastępca, a następnie i rzeczywisty profesor, uczył [w] tutejszem liceum ś[więtej] Anny literatury łacińskiej i greckiej, a następnie rzeczywistym profesorem mianowany przez następne dwa lata pracował w tej szkole. W r[oku] 1834 powołany na kustosa biblioteki uniwersytetu Jagiellońskiego, a następnie w grudniu r[oku] 1836 w skutek odbytego konkursu mianowany zwyczajnym profesorem biblijografii i bibliotekarzem tegoż uniwersytetu, dotąd pełni te obowiązki.

Prace jego naukowe są:

1. Powieści z star[ego] i now[ego] Test[amentu], Poznań 1820 i 1832.
2. Sexti Aurelii Victoris de viris illustribus urbis Romae nec non de Caesaribus do użytku szkół zastosował i słownik wyrazów starożytności i inne szczegóły objaśniający przyłączył, Poznań 1822.
3. Gramatyka języka polskiego, Poznań 1823, wyd[anie] drugie przerob[ione], Kraków 1894, wyd[anie] trzecie przerob[ione] i popr[awione], Kraków 1849.
4. Zbiór najcelniejszych i najrzadszych Rymotwórców polskich z wieku XVI i XVII, Poznań 1827.
5. Pierwsze zasady języka łacińskiego, Kraków 1832.
6. Józefa Jędrz[eja] Załuskiego Biblioteka historyków, pracowników i polityków polskich nowemi przypisami pomnożył i wydał, Kraków 1832.
7. Pauli Paulurini olim Paulus de Praga vocitatis viginti artium manuscriptum librum cuius codex membranaceus in bibliotheca Univ[ersitatis] Jagell[onicae] Cracoviae asservatus Twardovio vulgo tribuitur, descripsit vitamque auctoris adiecit, Crac[oviae] 18[35].
8. Rękopisma Marcina Radywińskiego opisał i wiadomość o historyografach szkoły jagiellońskiej skreślił, Krak[ów] 1840.
9. Praktyczna gramatyka języka polskiego, Oddział I Krak[ów] 1843.
10. Mieszkania i postępowania uczniów Krakowskich w wiekach dawniejszych, Krak[ów] 18[42].

---

²⁵ Hrabia Tytus Działyński (1796–1861) – bibliofil, kolekcjoner, wydawca źródeł historycznych, działacz polityczny oraz twórca Biblioteki Kórnickiej. Jeden z założycieli Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu, a potem jego prezes. W latach 1841–1846 był posłem na sejm prowincjonalny, w kolejnych latach wielokrotnie wybierany był na posła do sejmku pruskiego.

11. Bractwa jezuickie i akademickie w Krakowie, Krak[ów] 1845.
12. O Janach Leopolitech w XVI. wieku żyjących i biblijach szarfenbergerowskich, Kraków 1845.
13. Mała gramatyka języka polskiego, Kraków 1849.
14. Wiadomość o założeniu uniwersytetu krakowskiego, 1849.
15. Wiadomość o Władysławsko-Nowodworskiem Kolegijum w Krakowie, 1849.
16. Wiadomość o rękopisach Długosza, 1850.
17. Statuta nec non liber promotionum Philosophorum ordinis in Universitate studiorum Jagellonica ab a. 1702 ad a. 1849, Crac[oviae] 1849.
18. Na końcu Rozmaitości historyczne i biblijograficzne. Zeszyt I. r[ok] 1845. Zeszyt II [brak daty] III 1851. Z tych zeszyt I. prócz sześciu innych artykułów obejmuje pisma wyszczególnione pod l[iczbą] 11 i 12. Zeszyt drugi zawiera pisma pod l[iczbą] 14 i 15. tudzież wiadomość o Mateuszu z Krakowa. Zeszyt III. mieści w sobie pisma pod liczbą 16 wyszczególnione, tudzież Długossi Banderia Prutenorum z kolorowanemi chorągwiami i tegoż autora Insigna seu Clenodia Regni Poloniae z dołączonemi wizerunka[mi] herbów przezeń opisanych.

[k. 781r]

Szanowny Panie Dobrodzieju!

Serdecznie dziękuję za oświadczoną gotowość wyjednania mi potrzebnego świadectwa celem uzyskania pamiątki w medalu, do którego wszelkie mam prawo, cieszyć się będę, jeżeli mi Pan Dobr[odziej] wskażesz sposobność do wzajemnej przysługi. Oczekując tak pożądanego zdarzenia, zostaję

Szanownego Pana Dobrodz[ieja]

Uniżonym i życzliwym

J[ózef] Muczkowski

Kraków

dnia 27 listopada

1857

[k. 783r]

Szanowny Panie Dobrodzieju!

Korzystając z uprzejmości W[ielmożne]go Doktora Sokulskiego²⁶, który się łaskawie podjął wręczenia pisma niniejszego śmiem łaskawego Pana trudzić zapytaniem, czyliś raczył uczynić kroki względem uzyskania świadectwa, o którym prosił? Lękam się, żeby czas nie upłynął, bo nie wiem na jak długo jest zakreślony. Gdybym był wiedział, że dostateczne jest świadectwo zasłużonego i dekorowanego wyższego oficera, nie byłbym Pana Dobr[odzieja] trudził, bo z Jenerałem Załuskim²⁷ znam się dobrze i niekiedy widu-

²⁶ Sokulski – osoba niezidentyfikowana.

²⁷ Józef Bonawentura Załuski (1787–1866) – polski generał walczący w czasie powstania listopadowego, publicysta, poeta oraz pamiętnikarz. Uczestnik kampanii napoleońskich 1808–1814. Do 1830 roku peł-

jemy się. Służył on w tym samym pułku, tym chętniej zatem dałby mi świadectwo, kiedy go innemu co nie w tym pułku służył, nie odmówił,

[k. 784]

a ten lubo później o to kroki uczynił, przez poselstwo wiedeńskie żądany medal otrzymał.

Przepraszając za tak częste naprzykrzanie się, proszę być przekonanym, iż, nie z czezej próżności staram się o tę nagrodę, bo mi jej jako austrijackiemu urzędnikowi nie będzie wolno nosić, ale że chciałbym dzieciom moim zostawić pamiątkę dla mnie z wielu względów wielce szacowną.

Łączę wyraz wysokiego poważania z którym zostaję

Szanownego Pana

Uniżonym i życzliwym

J[ózef] Muczkowski

Kraków

2 marca 1858

[k. 785]

Za otrzymane w dniu wczorajszym życzenia połączone z wiadomością, iż swem staraniem wyjednałeś Pan Dobr[odziej] miłą dla mnie pamiątkę, najserdeczniejsze składam dzięki. Wyjazd w tych dniach do Krakowa W[ielmożne]go Wysockiego²⁸ Naczelnika Kolei żelaznych, który o przyjęcie tej paczki przez przyjaciela mego jest uproszony nastęrcza pewna przesłania jej sposobność, i dla tego upraszam

Szanownego Pana, byś to pudełeczko wręczyć mu zechciał. Z powrotem jego do Warszawy

[k. 786]

prześle pokwitowanie, do którego, jeżeli pozwoli, dołączę dwie nowo wyszłe historyczne kroniki na dowód oznaki wdzięczności i rzetelnego poważania z jakim jestem Szanownego Pana

Uniżony i życzliwy

J[ózef] Muczkowski

Kraków

14 marca 1858

---

nił funkcję kuratora Uniwersytetu Jagiellońskiego. Podczas Wiosny Ludów w 1848 roku był komendantem Gwardii Narodowej w Galicji.

²⁸ Stanisław Wysocki (1805–1868) – inżynier, projektant, naczelny inżynier Banku Polskiego oraz główny inżynier budowy Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej. Brał udział w powstaniu listopadowym, jako porucznik w Gwardii Narodowej. Od 1857 roku był głównym inspektorem dróg żelaznych w Królestwie Polskim. Zob. A. K a r p i ń s k i, *Stanisław Wysocki: projektant i budowniczy Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej*, Warszawa 1995.

[koperta]

Wielmożnemu J[ego] m[ości] Panu
Każ[imierzowi] Wł[adysławowi] Wojcieckiemu
WMNM Panu Dobrodziejowi
W Warszawie

Spis [śląd po pieczęci]

[k. 787r]

Wielmożny Panie Dobrodzieju!

Ś[więtej] p[amięci] Ojciec mój wspominał mi, że podczas ostatniej bytności Wielmożnego Pana Dobrodzieja w Krakowie prosił Go o łaskawe wyjednanie u p[ana] Fajansa czterech egzemplarzy swoich portretów. Gdy dziś portrety te w otoce ciężkiego smutku jakim Najwyższemu nawiedzić nas podobało się, dla pozostałej i opuszczonej rodziny tem większą mają wartość, przeto považam się upraszać Wielmożnego Pana Dobrodzieja, abyś przez oddanie niniejszego pisma W[ielmożnego]go Auberlina²⁹ Prof[esora] Literatury francuskiej w naszym Uniwersytecie łaskawie nadesłać nam raczył.

W końcu považam się Wielmożnego Pana dobrodzieja trudzić następnym komisem,

[k. 787v]

który p[an] Franciszek Gąsiorowski³⁰ podczas ostatniej bytności swej w Krakowie obiecał nam skutecznić a którego z niecierpliwością oczekujemy.

Ponieważ ś[więtej] p[amięci] Ojciec mój był urzędnikiem b[yłej] Rzeczypospolitej krakowskiej przeto podłego wymiar emerytury pozostałej wdowie przypadającej dawniejszym przepisami podług tychże służba wojskowa w wojsku polskim policzoną zostaje do służby lat. Jak to już Wielmożnemu Panu Dobrodziejowi z innych okoliczności wiadomem jest ś[więtej] p[amięci] Ojciec mój służył w pułku Gwardyi ułanów polskich przez Wincentego hr[abię] Krasieńskiego³¹ wówczas dowodzonym.

[k. 788r]

Dymissya jego powinnyby się znajdować w aktach b[yłej] komissyi Wojny – upraszam więc Wielmożnego Pana Dobrodzieja o łaskawe wydobyć jej i potwierdzenie przez należne Władze Królestwa i Konsula Austriackiego. Być może że dymissya ta o ile mi się zdaje w aktach znajdować się mi będzie w takim razie wystarczającym było-

²⁹ Auberlin.

³⁰ Franciszek Gąsiorowski (1806–1867) – bibliograf, pisarz, kolekcjoner oraz krytyk naukowy. W 1834 roku w spółce redagował „Tygodnik Krakowski. Pismo poświęcone literaturze i wiadomościom politycznym”. Zob. M. T y r o w i c z, *Gąsiorowski Franciszek (1806–1867)*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 7, Kraków 1958, s. 347–348.

³¹ Wincenty Krasieński hr. (1782–1858) – senator-wojewoda Królestwa Polskiego oraz generał. W 1818 roku został generałem-adiutantem, natomiast w 1826 roku generałem jazdy. Zob. S. K i e n i e w i c z, *Krasieński Wincenty (1782–1858)*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, t. 15, Kraków 1970, s. 195–198.

by świadectwo J[ąśnie] W[ielmożnego] Jenerała również legalizowane podobne uzyskał był jeszcze za życia ś[więtej] p[amięci] Antoniego zmarły mój ojciec lecz gdy Jenerał napisał słowa „oddalił się za służby wojskowej” nieboszczyk uważając to za rodzaj dezercyi zniszczył ten dokument. Bliższych dat w tym względzie Wielmożnemu Panu Dobrodziejowi podać nie umiem nad to,

[k. 788v]

że zaciągnięwszy się w r[oku] 1813. odbył kampanię lat następnych aż do r[oku] 1815 w którym to czasie przy formacji b[yłych] Wojsk polskich służbę wojskową porzucił.

Przepraszam najuniżeniej Wielmożnego Pana Dobrodzieja za to me natręctwo wszelako wysokie poważanie i szczerą przyjaźń, która zmarłego z Wielmożnym Panem Dobrodziejem łączyły ośmieliły mię do tego kroku. Koszta stąd powstać mogące natychmiast Wielm[oznemu] Panu Dobrodziejowi zwrócimy.

Od Mamy³² mej łącząc ukłony, łączę najgłębsze uszanowanie z jakim zostaje Wielmożnego Pana Dobrodzieja

Uniżonym sługą

Stefan Muczkowski

Kraków

d[nia] 3 września 1858

[k. 789] – [Drukowany nekrolog Józefa Muczkovskiego]

JÓZEF MUCZKOWSKI

D[okto]r Filozofii c[esarsko] k[rólewski] Professor i Bibliotekarz Uniwersytetu Jagiellońskiego,

przeżywszy lat 64 po krótkiej chorobie na dniu 31 Lipca 1858 r[oku] przeniósł się do wieczności.

Pozostała żona wraz z dziećmi, zapraszają Przyjaciół i pobożną Publiczność na wyprowadzenie zwłok wprost na Cmentarz w dniu 2 Sierpnia o godzinie 6-tej popołudniu, zaś w dniu następnym to jest d[nia] 3 b[ieżącego] m[iesiąca] o godzinie 10-tej zrana na **Na-bożeństwo Żałobne**, w Kościele Akademickim Ś[więtej] Anny odbyć się mające.

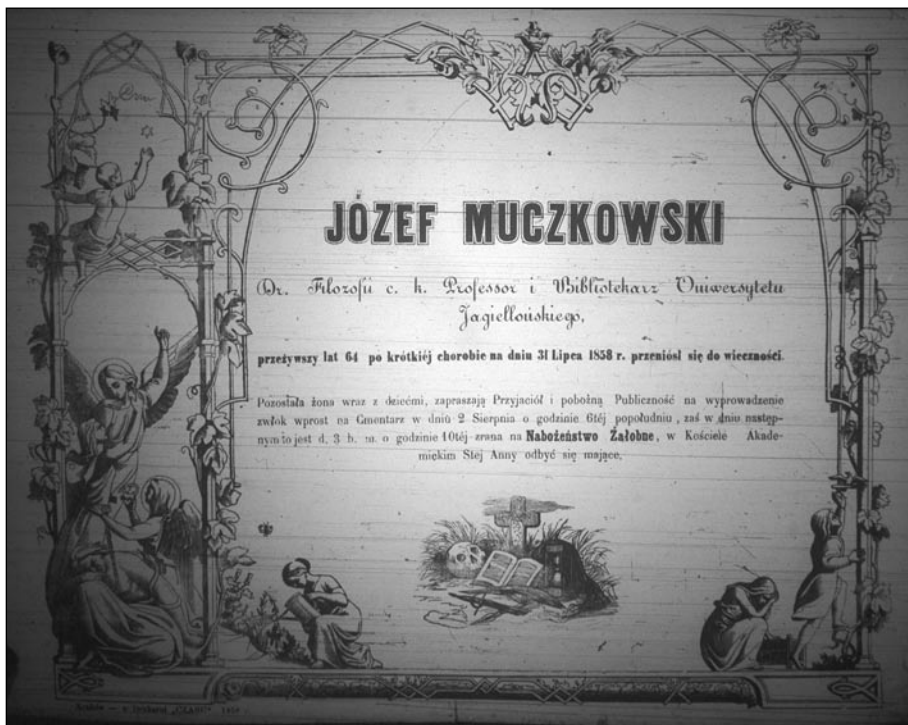
Kraków – w Drukarni „CZASU” 1858 r[ok]

* * *

Wszystkie powyżej przedstawione materiały są bardzo ważnym źródłem do życia, postawy i działalności Józefa Muczkovskiego. Najcenniejszym z nich jest jego autobiografia, znajdująca się na karcie 780 *recto* oraz *verso*. Ostatnia karta zbioru (789) stanowi drukowany nekrolog Józefa Muczkovskiego.

---

³² Eleonora Muczkovska z Jadamczewskich.

Nekrolog Józefa Muczkowskiego

THE MANUSCRIPTS OF JÓZEF MUCZKOWSKI
IN THE COLLECTION OF NINETEENTH-CENTURY AUTOGRAPHS
ONCE OWNED BY CYPRIAN WALEWSKI

SUMMARY

The aim of this article is to sketch a portrait of Józef Muczkowski, who was a historian, a collector and also director of the Jagiellonian Library. It begins with a short account of the lives of Cyprian Walewski and Kazimierz Władysław Wójcicki and on their relations with Józef Muczkowski. It also presents Muczkowski's manuscripts, which are part of Cyprian Walewski's nineteenth-century collection of manuscripts held by the Library of the Polish Academy of Sciences in Cracow. Among these manuscripts are five of Muczkowski's handwritten letters, his autobiography with a list of publications, one letter written by Józef's son Stephan Muczkowski and also Józef Muczkowski's printed obituary notice. The author of the article has employed two methodologies, the first of which – being analytical and critical – shows the purpose and originality of the research, while the second – being historical – allows us to determine the accuracy and authenticity of the source itself.

SŁOWA KLUCZOWE:

Zbiory rękopiśmienne, bibliofilstwo, Józef Muczkowski, Cyprian Walewski, Kazimierz Władysław Wójcicki

KEYWORDS:

Manuscript collections, bibliophilia, Józef Muczkowski, Cyprian Walewski, Kazimierz Władysław Wójcicki